

Utlåtande 2010:32 RVIII (Dnr 328-726/2009)

Handlingsplan för litteraturen i Stockholm

Motion av Roger Mogert (s) (2009:13)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Motion (2009:13) av Roger Mogert (s) om ”Handlingsplan för litteraturen i Stockholm” anses besvarad med vad borgarrådet anför.

Föredragande borgarrådet Madeleine Sjöstedt anför följande.

Ärendet

I en motion (2009:13) tar Roger Mogert (s) upp frågor som på olika sätt berör litteraturen i Stockholm. Motionären föreslår att kommunfullmäktige beslutar att:

- Tillse att samtliga kommunala och privata förskolor och skolor tillhandahåller skolbibliotek.
- Samtliga förskolebibliotek även ska tillhanda barnböcker för hemlåning.
- Årligen ge samtliga Stockholms elever en bok.
- Tillskapa ett ekonomiskt projektbidrag till ideella föreningar som vill arbeta med projektet "Läs för mig pappa".
- Stockholms grundskolor ska anordna författarbesök minst en gång per läsår.
- Kulturnämnden och utbildningsnämnden ges i uppdrag att ta fram en Stockholmskanon över litteratur som skildrar Stockholm som plats att bo och leva i, både i nutid och historiskt.

- Tillskapa en fond som ska bidra ekonomiskt till att stärka författarskap i och om Stockholm.
- Staden utvidgar arbetet med att skapa en fristad för förföljda författare i Stockholm.
- Inrätta skrivplatser för författare i Stockholm.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att uppvakta regeringen om att utreda möjliga lösningar på författarskapets svåra finansieringssituation.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret delar motionärens uppfattning om att litteratur, bildning och kunskap är viktigt. Kontoret anser även att mycket av det arbete som görs i staden ligger i linje med det som tas upp i motionen.

Kulturnämnden arbetar efter inriktningen att stärka och utveckla litteraturen i Stockholm men anser att mer kan göras. Nämnden beskriver hur man redan arbetar med flera av förslagen. Nämnden tar inte ställning till förslaget om att staden ska uppvakta regeringen.

Utbildningsnämnden beskriver sitt arbete med flera av förslagen som presenteras i motionen.

Mina synpunkter

Stockholm är och ska vara en läsningens stad. Här finns ett stort utbud av bibliotek, boklådor och tidningsbutiker och runtom i staden deltar stockholmare i bokcirklar, studiecirklar och litterära samtal.

Biblioteken är viktiga centra såväl för böcker och läsning, som för information och reflektion. Därför satsar staden under år 2010 ytterligare 40 mnkr på att modernisera biblioteksstrukturen. Det blir nya bibliotek, ombyggda bibliotek, flyttade bibliotek och profilerade bibliotek, allt med syftet att biblioteken ska ligga där stockholmarna är och vara öppna när stockholmarna vill gå dit.

Staden arbetar även på andra håll med läsandet, framförallt bland barn och unga. 90 procent av de kommunala skolorna har skolbibliotek och utlåningen i grundskolebiblioteken har sedan 2007 ökat med 70 procent. I förskolan finns god tillgång till böcker via bokklubbar och på en del håll även genom utlåning från förskolebibliotek.

Utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen och stadsdelarna har ett väl utvecklat samarbete för att ytterligare stärka kontakterna mellan skolor och

bibliotek i syfte att alla barn och ungdomar ska ha tillgång till bibliotek via skola och förskola. Arbetet med att utöka samarbetet mellan stadsbiblioteken och fristående skolor och förskolor bör dock intensifieras.

I stadens skolor är också författarbesöken mycket populära. Årskurs 3 erbjuds författarbesök två gånger per år genom en särskild språk- och lässatsning. Årskurs 5 och 8 erbjuds författarbesök en gång per år genom projektet Läsning pågår. Författarbesöken inom Läsning pågår ökade med 29 procent mellan 2004 och 2008.

Gymnasieskolan deltar i läsprojektet Lärbutiken. Skolorna erbjuds även insatser som finansieras via centrala medel som till exempel barnbibliotekarier, bokpresentationer, workshops och kurser. Alla stadens skolor har dessutom tillgång till Stockholms stads biblioteks- och läromedelsdatabas WinWib som Medioteket tillhandahåller.

I kulturnämndens verksamhetsplan för 2010 finns ett uppdrag till kulturförvaltningen att utreda förutsättningarna för att placera ett litteraturens hus i något av stadens bibliotek. Kanske kan skrivplatser vara en del av detta. Generellt anser jag dock att stadens bibliotek främst ska bestå av publika ytor, öppna för alla. Det är inte stadens uppgift att tillhandahålla arbetsplatser.

Även flera andra av de förslag som motionären presenterar, är aktuella i stadens arbete redan idag. I kulturnämndens verksamhetsplan för 2010 fastslås bland annat att Kommittén för stockholmsforskningen/Stockholmia Förlag får i uppdrag att utveckla en fond som ska bidra ekonomiskt till att stärka författarskap i och om Stockholm. Likaså planerar stadsbiblioteket att involvera stockholmarna i ett arbete med att ta fram en lista över viktig Stockholmslitteratur. Det är mycket positivt att stadsbiblioteket bedriver ett sådant arbete, men resultatet av det arbetet ska inte behandlas politiskt.

Det arbete som sedan ett antal år pågår med att erbjuda en fristad till förföljda författare fortgår. Det är ett viktigt arbete, som initierades av det tidigare kulturborgarrådet Birgitta Rydell. Det vore positivt om detta arbete kunde utökas. Det arbete som Statens kulturråd bedriver med att stimulera framväxten av fler fristäder i landet kan kanske vara ett sätt att göra det. Stockholms stad är också mycket aktiv i projektet Shahrzad, som syftar till att höja förföljda författares och skribenters röster och skapa debatt kring yttrandefrihet.

Projektet ”Läs för mig pappa” är intressant och har lett till många läsupplevelser för barn och föräldrar. Detta är dock ett projekt som tycks fungera väl genom den ideella sektorn, vilket är mycket positivt. Staden bör följa detta för att lära och inspirera.

Till sist kan jag konstatera att stockholmarna, framförallt barn och unga, har god tillgång till böcker och bibliotek. Men även detta kan bli bättre, varför stadens budget innehåller såväl biblioteksutveckling som läsprojekt.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2009:13) av Roger Mogert (s) om ”Handlingsplan för litteraturen i Stockholm”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert (s)*, *Yvonne Ruwaida (mp)* och *Ann-Margarethe Livh (v)* enligt följande.

Vi glädjer oss åt att flera av motionärens förslag hålls för lovvärda och att ett par av förslagen – däribland tillskapandet av en lokal författarfond – ska utredas. Vi ser fram emot frukterna av detta arbete.

Samtidigt ekar de positiva tillropen falskt eftersom mer behövs göras för att förbättra Stockholms skolelevers tillgång till och intresse för litteratur. I detta bör kommunen ta ett större ansvar, allt annat är att lämna ”walk over” i frågan. Det handlar inte minst om att försäkra sig om att skolelever - oavsett bakgrund eller klass - erhåller lika möjligheter att utveckla sitt läsande och sin förståelse av sig själva och världen.

Vi känner oss också nöjda att åter påtala att det redan i dag finns ett juridiskt krav för stadens alla skolor – även de privat drivna - avseende att tillhandahålla skolbibliotek, dels i § 5 Bibliotekslagen (1996:1596) dels i läroplanen. Det torde således inte föreligga något juridiskt hinder för att kommunen ska genomföra åtgärder inom detta område redan i dag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Motion (2009:13) av Roger Mogert (s) om ”Handlingsplan för litteraturen i Stockholm” anses besvarad med vad borgarrådet anför.

Stockholm den 24 februari 2010

På kommunstyrelsens vägnar:

STEN NORDIN

Madeleine Sjöstedt

Ylva Tengblad

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Roger Mogert* och *Teres Lindberg* (alla s), *Stefan Nilsson* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

I en motion (2009:13) tar Roger Mogert (s) upp frågor som på olika sätt berör litteraturen i Stockholm. Motionären föreslår att kommunfullmäktige beslutar att:

- Tillse att samtliga kommunala och privata förskolor och skolor tillhandahåller skolbibliotek.
- Samtliga förskolebibliotek även ska tillhanda barnböcker för hemlånning.
- Årligen ge samtliga Stockholms elever en bok.
- Tillskapa ett ekonomiskt projektbidrag till ideella föreningar som vill arbeta med projektet "Läs för mig pappa".
- Stockholms grundskolor ska anordna författarbesök minst en gång per läsår.
- Kulturnämnden och utbildningsnämnden ges i uppdrag att ta fram en Stockholmskanon över litteratur som skildrar Stockholm som plats att bo och leva i, både i nutid och historiskt.
- Tillskapa en fond som ska bidra ekonomiskt till att stärka författarskap i och om Stockholm.
- Staden utvidgar arbetet med att skapa en fristad för förföljda författare i Stockholm.
- Inrätta skrivplatser för författare i Stockholm.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att uppvakta regeringen om att utreda möjliga lösningar på författarskapets svåra finansieringssituation.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar motionärens uppfattning om att litteratur, bildning och kunskap är viktigt. Kontoret anser även att mycket av det arbete som görs i staden ligger i linje med det som tas upp i motionen.

I kommunfullmäktiges budget för 2009 anges att kulturen förvaltar ett bildningsideal som är viktigt att upprätthålla, inte minst inom skolan. Böcker och bibliotek är

hörnstenen i Stockholms kulturpolitik. Staden ska därför satsa på biblioteken genom bättre öppettider och utvecklade arbetsformer. Biblioteken ska få en starkare roll som mångkulturella mötespunkter och bildningsförmedlare i det växande Stockholm. Under 2009 fortsätter arbetet med att modernisera biblioteksstrukturen i Stockholm. Biblioteken ska ligga där stockholmarna rör sig.

Av finansborgarrådets förslag till budget för 2010 framgår att arbetet med att modernisera biblioteksstrukturen i Stockholm fortsätter och att ytterligare satsningar om 42 miljoner kronor görs på utveckling av biblioteksstrukturen med mera.

I kommunfullmäktiges budget för 2009 anges även att skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap och vårt gemensamma bildningsarv till den uppväxande generationen. Människor växer med kunskaper. Utbildning ger individen möjlighet att öppna nya dörrar och se nya perspektiv. Kunskap och bildning ger människor makt att forma sina liv.

Inom kulturnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna pågår många olika typer av verksamheter som berör litteraturens område.

Utbildningsnämnden arbetar sedan 2007 med en omfattande språk- och lässatsning. Syftet är att öka tillgången till böcker i skolorna och att stärka språkutvecklande arbetssätt. Skolorna erbjuds också författarbesök i olika årskurser.

I förskoleplanen betonas att litteraturen ska vara en källa till språkstimulans och ha en given plats i förskolan. Stockholms stadsbibliotek har ett utvecklat samarbete med kommunala och fristående förskolor. Tillgången till böcker i förskolan är ofta väl tillgodosedd.

Nuvarande regelverk medger inga möjligheter till att ställa krav på fristående skolor att inrätta skolbibliotek. I förslaget till ny skollag föreslås dock att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek. Dessa regler kommer även att gälla för fristående skolor.

Att tillskapa ett särskilt ekonomiskt projektbidrag till ideella föreningar som vill arbeta med projektet "Läs för mig pappa" anser stadsledningskontoret inte vara aktuellt. Eventuellt kan det finnas möjlighet för ideella organisationer att inom ramen för det ordinarie projektstöd som kan ges av kulturnämnden söka medel för aktiviteter av detta slag.

Gällande frågan om en Stockholmskanon har Roger Mogert även avgivit en skrivelse till kulturnämnden med förslag om Litterär Stockholmskanon. I skrivelsen föreslås att kulturförvaltningen ges i uppdrag att ta fram en bruttolista över tänkbara verk som skulle kunna utgöra grund för framtagande av en litterär Stockholmskanon. I skrivelsen föreslås att listan bör omfatta litteratur som skildrar Stockholm som plats att bo och leva i samt såväl innehålla verk från vår samtid som historiska litterära verk. Den 13 oktober 2009 beslutade kulturnämnden om skrivelsen. Av ärendet framgår att kulturnämnden ser en möjlighet att i framtagandet av en förteckning med litterära stockholmsskildringar fördjupa dialogen med stockholmarna. Förteckningen ska omfatta barn-, ungdoms- och vuxenlitteratur samt texter på invandrade stockholmars modersmål. Den ska spegla vilka titlar som stockholmarna just nu anser är de mest intressanta och angelägna.

I finansborgarrådets förslag till budget för 2010 anges att ett aktivt kulturliv är en

nödvändighet i en växande storstad. Det ökar stadens attraktivitet, stöder utvecklingen i olika delar i staden, är en stor växande näring som drivs av småföretagare samt erbjuder en mötesplats i det mångkulturella Stockholm.

Av finansborgarrådets förslag framgår vidare att kulturlivets samarbete med näringslivet är en viktig del i en strategi i utvecklingen av Stockholm. Genom fonden Innovativ kultur utvecklas formerna för finansiering av kulturaktörer och näringsliv.

Att tillskapa en särskild fond som ska bidra ekonomisk till att stärka författarskap i och om Stockholm anser stadsledningskontoret inte vara aktuellt.

När det gäller frågan om att inrätta skrivplatser för författare i Stockholm har detta aktualiserats även genom den skrivelse från Sveriges Författarförbund angående författararbetsrum som behandlades i kulturnämnden den 10 februari 2009. Av ärendet framgår att kulturnämnden tänker göra en fördjupad prövning och ekonomisk analys av de bidragsmedel som fördelas till främst verksamhetsstöd för att utröna om ett nytänkande kan skapa möjligheter till stöd för strukturella förändringar i kulturlivets lokalresurser, varvid frågan om enskilda konstnärers behov av arbetslokaler särskilt bör studeras.

Sedan 1998 tar Stockholms stad, via kulturnämnden, emot en förföljd författare, en fristadsförfattare. Budgeten för detta uppgår 300 000 kronor per år. Författaren får under viss tid – ett år med möjlighet med maximalt ett års förlängning - disponera en lägenhet där han/hon får möjlighet att i lugn och ro få ägna sig åt sitt skrivande. Till åtagandet hör även ett stipendium om 10 000 kronor per månad och viss hjälp med kontakter med myndigheter och med introduktioner till Stockholms kulturliv. Detta sker i samverkan med ICORN (International Cities of Refuge Network) och Svenska Pen. Sedan 2007 har urvalet av fristadsförfattare en stark koppling till EU-projektet Shahrazad.

Shahrazad är ett europeiskt litteraturprojekt till förmån för det fria ordet. Under fem års tid, 2007–2012, verkar Shahrazad för att nya röster blir hörda i Europa – röster från författare, journalister och andra skribenter som av olika skäl förföljs och tystas i sina hemländer. Projektet vill samtidigt bidra till att diskussionen om yttrandefrihetens gränser och exilens villkor hålls vid liv och fördjupas. Mänskliga rättigheter, yttrandefrihet, mångfald och solidaritet är kärnvärden inom Shahrazad. Genom ett omfattande program av författarmöten, debatter, workshops, filmer, utställningar och andra aktiviteter sprids Shahrazads värderingar och berättelser i Europa. Projektet vill framför allt nå enskilda och grupper som inte är välbekanta med det traditionella litteratur- och kulturutbudet. Fokus ligger speciellt på barn, ungdomar och unga vuxna.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2009 att som svar på motionen anta kulturförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Roger Mogert m.fl. (S) samt ledamöterna Ann Mari Engel (V) och Kerstin Wickman (MP), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen arbetar efter inriktningen att stärka och utveckla litteraturen i Stockholm men mer kan göras. Exempelvis har förvaltningen ett bra samarbete med utbildningsförvaltningen på lera nivåer. Samarbetet ska ytterligare utvecklas i kontakterna mellan Stockholms stadsbibliotek och enskilda skolor. Syftet är att stärka elevernas läslust och språkutveckling.

Kulturförvaltningen föreslår i verksamhetsplanen för 2010 att nämnden ger ett vidgat uppdrag till Stockholmsforskningen/Stockholmia Förlag angående att utveckla en fond som ska bidra ekonomiskt till att stärka författarskap i och om Stockholm.

Kulturförvaltningen har tidigare lämnat ett svar på den del av motionen som handlar om att ta fram en Stockholmskanon.

Inom kulturstrategiska avdelningen (nuvarande avdelningen för kultur- och integrationsstöd) finns inte ekonomiskt utrymme att skapa ett särskilt projektstöd för det föreslagna projektet "Läs för mig pappa", som förvaltningen dock finner intressant. Däremot kan det finnas möjlighet för ideella organisationer att inom ramen för avdelningens ordinarie projektstöd söka för aktiviteter av detta slag. Även studieförbunden kan och bör uppmanas i sitt arbete med de ideella föreningarna att arbeta med dylika aktiviteter.

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att utvidga arbetet med att skapa en fristad för förföljda författare. Dock kräver en utvidgning utökade resurser. Statens kulturråd planerar att stimulera framväxten av fler fristäder i landet genom att avsätta ekonomiska medel, som möjligen kan bidra till en utvidgning även i Stockholm.

Sveriges författarförbund (SFF) inkom till nämnden med en skrivelse 2008-10-02 angående subventionerade arbetsrum för författare, där behov av arbetsrum för författare belystes. Svaret behandlades av nämnden 2009-02-10 (ärende nr 19). I förslaget till verksamhetsplan för år 2010 föreslås att Stockholms stadsbibliotek i samarbete med kulturstrategiska avdelningen (nuvarande avdelningen för kultur- och integrationsstöd) ges i uppdrag att närmare utreda förutsättningarna för en integrering av Litteraturens hus, som också kan inkludera skrivplatser, vid något eller ett par av sta-

dens bibliotek.

Arbetsgrupper med tjänstemän från Stadsbiblioteket, kulturstrategiska avdelningen och bl a Författarförbundet kommer att bildas för att utföra åtagandena.

Förvaltningen tar inte ställning till förslag om att staden ska uppvakta regeringen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 augusti 2009 att överlämna utbildningsförvaltningens tjänstutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Roger Mogert m.fl. (S), ledamoten Inger Stark (V) och ledamoten Per Olsson (MP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 juli 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens svar avser de frågeställningar som ligger inom ramen för utbildningsförvaltningens ansvarsområden.

Grundskoleavdelningen och skolorna arbetar sedan 2007 med en omfattande språk- och lässatsning. Satsningen innebär bland annat att olika stödinsatser erbjuds skolorna. Det handlar till exempel om att stärka och utveckla kompetens hos lärare i att använda språkutvecklande arbetssätt i undervisningen och att öka tillgången på böcker ute i skolorna. Satsningen handlar också om att utöka samarbetet mellan Stockholms skolor och Stadsbiblioteket.

Alla stadens skolor har tillgång till Stockholms stads biblioteks- och läromedelsdatabas WinWib som Mediateket tillhandahåller är en resurs för alla pedagoger i stadens skolor. Under 2008/09 har en utökning av antalet titlar gjorts i samband med stadens lässatsning kring barn och böcker. Tjänsten erbjuds också gymnasieskolan.

Årskurs 3 erbjuds författarbesök två gånger per år genom grundskoleavdelningens språk- och lässatsning. Årskurs 5 och 8 erbjuds författarbesök en gång per år genom Läsning pågår. Gymnasieskolan deltar i läsprogrammet Lärbutiken. Skolorna erbjuds även insatser som finansieras via centrala medel som till exempel barnbibliotekarier, bokpresentationer, workshops och kurser.

I förskoleplanen framhålls att litteraturen ska ha en given plats i förskolan som källa till språkstimulans, samtal och reflektion. Även om varje förskola inte har tillgång till eget bibliotek är tillgången på böcker väl tillgodosedd för såväl kommunala som enskilt drivna förskolor. Flera förskolor är med i bokklubbar och i en del fall är även förskolans böcker tillgängliga för hemlån.

Stockholms stadsbibliotek har ett utvecklat samarbete med förskolorna i stadsdelarna, även med fristående förskolor.

RESERVATIONER M.M.

Kulturnämnden

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Roger Mogert m.fl. (S) samt ledamöterna Ann Mari Engel (V) och Kerstin Wickman (MP) enligt följande

Det är mycket glädjande att förvaltningen nu föreslår kulturnämnden att besluta att utveckla en fond för att stärka författarskap i och om Stockholm samt utreda förutsättningarna för att erbjuda subventionerade skrivplatser i enlighet med det socialdemokratiska förslaget. Vi hoppas och tror att detta är första stegen i utvecklingen av ett mer kreativt Stockholm där också litteraturen har en stark stärkt position.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Roger Mogert m.fl. (S), ledamoten Inger Stark (V) och ledamoten Per Olsson (MP) enligt följande

De åtgärder som redovisas i förvaltningens svar är positiva, men det är samtidigt beklagligt att majoriteten väljer att inte ta till sig av de förslag som vi har presenterat för att förbättra Stockholms skolelevers tillgång till och intresse för litteratur. Vi menar att kommunen bör ta ett större ansvar för att aktivt arbeta med läsande och litteratur än vad den gör i dag. Det handlar om att säkerställa att alla elever - oavsett bakgrund eller klass - får lika möjligheter att utveckla sitt läsande och sin förståelse av sig själva och världen. Likaså är det viktigt att på olika sätt stödja författare och skrivande.

Slutligen vill vi påtala att det redan i dag finns ett juridiskt krav på skolbibliotek, dels i § 5 Bibliotekslagen (1996:1596) dels i läroplanen. Det torde således inte föreligga något juridiskt hinder för att kommunen ska genomföra åtgärder inom detta område redan i dag.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2009:13

2009:13

Motion av Roger Mogert (s) om handlingsplan för litteraturen i Stockholm

Dnr 328-726/2009

Litteratur, bildning och kunskap är starkt kopplade till varandra. Vi lever samtidigt i ett kunskaps- och tjänstesamhälle och utbildningen sägs ofta utgöra grunden för vårt samhälles fortsatta framgång. En stor spridning av litteratur har ett starkt samband med såväl en hög utbildningsnivå som med yttrandefrihet och demokrati. Trots detta har litteraturen idag en ofta undanskuffad roll i samhället och satsningarna på litteraturen lyser med sin frånvaro.

Den moderatstyrda majoriteten talar gärna om språkets betydelse, om värdet av litteratur och bibliotek. Men där slutar det. I höstens kulturbudget fanns inga satsningar på litteraturen. Regeringen hänvisar istället till kulturutredningen som presenterades i februari. Men i kulturutredningen saknas satsningar på litteraturen. Inte heller i det moderatstyrda Stockholm förefaller kulturen eller litteraturen vara särskilt prioriterad.

Det pågår en ständig diskussion om litteraturens betydelse, nytta och roll. Några menar att litteraturen har en direkt nytta, såsom ett verktyg eller ett redskap. Andra menar att litteraturen inte ens kan diskuteras med begrepp som "nytta". Det vi vet är att litteraturen betyder oerhört mycket för många människor. Åtskilliga kan vittna om litteraturens avgörande betydelse för den personliga utvecklingen. Vi vet också att litteraturen, muntlig eller skriftlig, i en eller annan form, har utgjort en central beståndsdel i alla kända civilisationer och samhällen.

Det finns en lång tradition från upplysningen och fram till idag som betonar litteraturens betydelse som kunskapsform. Den sträcker sig från Kant till Richard Rorty och Stanley Cavell. Där finns också en betoning av litteraturens roll, inte bara för den rena kunskapsutvecklingen, utan för den moraliska utvecklingen av individer och samhälle. Litteraturen erbjuder konkreta och

komplexa samband och aktiverar inlevelseförmåga och fantasi på ett sätt som varken sker inom moralfilosofi, andra vetenskaper eller massmedias dagliga rapportering.

Utan att ta ställning till alla dessa samband eller förhållanden är det uppenbart att det inte går att avfärda litteraturen eller dess betydelse. I själva verket finns det goda argument för att värna och vårda litteraturen. I förlängningen är vårt samhälle mer beroende av utvecklingen av våra moraliska och mellanmänskliga kvaliteter än av vår tekniska kompetens. Eller snarare: de kan eller får inte utesluta varandra. De måste båda utvecklas. Vi behöver både matematiksatsningar och satsningar på litteraturen. Här följer ett antal åtgärder som tillsammans utgör en handlingsplan för hur litteraturen ska kunna stärkas och utvecklas i Stockholm.

Litteraturen och samhället

Unga berättar

Unga berättar är en arbetsmetod som används i kulturskolan inom exempelvis filmskapandet. Den innefattar både coachning och tekniska hjälpmedel. Likheterna mellan filmskapande och litterärt skapande är flera och båda handlar om att skapa en egen berättelse. Det handlar om att tillhandahålla pedagogiska verktyg för att uppmuntra ett eget skrivande och storytelling. Arbetsmetoden bör spridas till skolan och särskilt till svenskundervisningen.

Satsa på skolbibliotek och på förskolebibliotek

Nära en halv miljon elever i grundskolan saknar ett bemannat skolbibliotek och utlåningen på folkbiblioteken minskar. Eftersom biblioteks- och läsvanor ofta etableras tidigt föreslår vi att det ska investeras i barnboksbibliotek på samtliga förskolor. Idag finns det enstaka böcker på i princip alla förskolor. Men vi anser att samtliga förskolor i Stockholms stad, så väl kommunala som privata, ska tillhandahålla ett mindre bibliotek med högkvalitativ barnlitteratur. Barnböckerna på förskolorna ska även kunna tillhandahållas för hemlåning. Arbetet bör utformas i samarbetet med barnboksinstitutet och Stockholms universitet. För grundskolan kräver vi att samtliga skolor ska ha ett skolbibliotek.

En bok i julklapp

Stockholm Stad erbjuder idag via biblioteken en gratis första bok till alla som föds i Stockholm. Detta är mycket uppskattat och samtidigt positivt för spridandet av litteraturen i Stockholm. Vi föreslår en utvidgning av detta till att

även innefatta barn och ungdomar i skolåldern. Vi föreslår att staden som en julklapp ger samtliga elever en gratis bok. Eleverna ska få välja bland en handfull barn- och ungdomsböcker per årskurs. Till detta ska skolorna uppmuntras att bjuda in just dessa barn- och ungdomsförfattare till besök och föreläsningar på skolorna.

Läs för mig, pappa!

Läs för mig, pappa är ursprungligen ett projekt inom fackföreningsrörelsen som har stor potential och bör kunna spridas vidare. Syftet med projektet är att få män att läsa mer böcker för sina barn. Att pappor läser för sina barn har många positiva effekter. Förmågan att bruka orden och språket betyder alltmer i samhället. Samtidigt visar projekten att både papporna och barnens läsintresse växer. Läs- och litteraturintresset har också visat sig ha ett samband med individernas möjligheter till klassresor. Samtidigt har också projektet flera jämställdhetsaspekter och bidrar också till alternativa mansideal.

Vårt förslag är att ge ett ekonomiskt stöd även till andra föreningar än fackföreningar, exempelvis idrottsföreningar, kulturföreningar och olika former av invandrarföreningar, som vill jobba med detta projekt. Arbetet har tidigare fått bidrag av Kulturrådets Kultur i Arbetet men nu vill vi ge möjligheten för alla föreningar som så vill att fortsätta detta viktiga arbete.

Fler författarbesök i Stockholm

Många författare får en viktig del av sina löpande inkomster från olika former av föreläsningar och besök på bibliotek och skolor. Samtidigt bidrar besöken till att intressera och inspirera både unga och gamla i det egna läsandet och i det egna skrivandet. Besöken kan också vara ett positivt sätt för författare att möta sina läsare och få synpunkter från allmänheten på sitt författarskap.

I skolan har besöken en viktig pedagogisk betydelse i att levandegöra skrivandets betydelse. Lärarens uppgift att integrera besöket i den övriga undervisningen är A och O för ett gott resultat. Därför ska även en handledning tas fram och spridas till lärarna i Stockholms skolor.

Vårt förslag går ut på att alla skolor ska anordna författarbesök minst en gång per läsår under hela grundskoletiden. Biblioteken ska ges i uppdrag att utöka sina författarbesök samtidigt som biblioteken måste tilldelas tillräckliga resurser. Författarcentrum arbetar med att underlätta och planera författarbesök i regionen. Kulturförvaltning bör undersöka möjligheterna till ett mer organiserat samarbete för hela Stockholms Län. Möjligheterna till författarbesök på arbetsplatser bör uppmuntras, särskilt på kommunens egna arbetsplatser. För-

fattarbesök kan vara ett sätt att nå ut till grupper som vanligtvis inte läser böcker.

Stockholm i litteraturen

Stockholms kanon

Kulturförvaltningen och utbildningsförvaltningen bör ta fram en kanon över litteratur som skildrar Stockholm som plats att bo och leva i, både i nutid och historiskt. Litteraturlista bör kunna användas som inspiration såväl i skolans litteraturhistoria som inom fler andra skolämnen. En kanon över stockholmslitteraturen bör givetvis även spridas utanför skolans värld. Målet bör vara att stimulera till läsning för nya och gamla stockholmare samtidigt som kunskapen om stadens och livet i den sprids.

Stöd skrivandet i och om Stockholm

Sveriges författarfond förmedlar den statliga biblioteksersättningen som utgår till upphovsmän till litterära verk för användningen av deras verk genom de svenska folk- och skolbiblioteken. Av biblioteksersättningen för år 2008 beräknas 44,8 milj. kr bli utbetalade i form av författar- och översättarpennningar. Denna fond utgör en viktig del av många författares försörjning.

Vi menar att Stockholm stad ska tillskapa en kompletterande fond som ska bidra till att stärka författarskap i och om Stockholm. Stödet bör kunna riktas till såväl kommersiellt som icke-kommersiellt författarskap som i någon form skildrar staden och livet i den. Liknande regionala stödformer finns idag inom filmindustrin. Fonden skulle kunna fylla en viktig funktion för att stärka bilden av och sprida kunskapen om Stockholm både i Norden och i världen och för att långsiktigt ökat intresset för Stockholm som kulturstad. Därtill skulle fonden kunna utgöra en viktig del i finansieringen för flera författare verksamma i Stockholm.

Författarnas villkor

Fristad för förföljda författare

Som människor har vi alla ett gemensamt ansvar för att sprida och stödja yttrandefriheten i världen. I vissa delar av världen förföljs och mördas författare för sina skrifter och böcker. Visa författare har till och med svårt att känna sig riktigt säkra någonstans på jorden. Svenska PEN gör en viktig insats och delar årligen ut Tucholskystipendiet till en förföljd eller hotad författare eller publicist.

Stockholms stad bidrar idag genom att tillhandahålla en skyddad lägenhet till en förföljd författare årligen. Vi anser att Stockholm bör kunna ta ett större ansvar och hjälpa ytterligare några hotade författare. Stockholm bör vara en av många fristäder för förföljda författare. En stad där toleransen, solidariteten och medmänskligheten har övertaget.

Skrivplatser för författare

Konstnärer inom olika genre har genom kulturförvaltningen möjlighet att få del av stadens ateljéstöd. Årligen beviljas cirka 700 yrkesutövande konstnärer och konsthantverkare i Stockholm detta bidrag. Syftet är att förbättra konstnärernas arbetsvillkor och göra Stockholm till en rik kulturstad. Utifrån en skrivelse till kulturnämnden föreslår författarförbundet att platser där författare ska kunna arbeta ges motsvarande stöd. Många konstnärer beskriver betydelse av miljöombyte för att få inspiration och kreativitet. I exempelvis Berlin och Rom finns tillfälliga skrivplatser/ bostäder att ansöka om för författare. Liknades lösningar bör kunna finnas i Stockholm. Vi föreslår att ett motsvarande stöd till författare i Stockholm inrättas. Kulturförvaltningen bör omgående utreda möjligheterna vad gäller omfattning, kostnader samt eventuella medfinansieringar.

Författarnas ekonomiska situation

Inom idrotten finns det möjligheter för lovande talanger att få ekonomiskt stöd för att kunna träna och satsa helhjärtat på sin idrott. Även konstnärer inom Stockholm har möjligheter att söka ett ekonomiskt stöd från kommunen.

I Finland finns förslag att författare ska ges en helhetslösning när det gäller den sociala tryggheten. Förslaget innebär bland annat att skattefria arbetsstipendier blir såväl sjukpenning- som pensionsgrundande och att årsinkomster upp till cirka 180 000 kr blir skattefria. De norska ersättnings- och stödordningarna för författare och översättare är också långt mer generösa än de svenska.

De svenska författarnas medelinkomster är låga samtidigt som de sociala trygghetssystemen inte heller är anpassade för konstnärer med egna företag. Det är viktigt att se över och utveckla så väl de statliga som det kommunala stödet och skatterna för författare. En förutsättning för en fortsatt hög kvalitet och stor mångfald inom den svenska litteraturen är att svenska författare kan försörja sig på sitt arbete. Vi menar att regeringen måste ta ett samlat grepp om dessa frågor och vidare utreda kostnader och möjligheter att förbättra svenska författares möjlighet till försörjning. Om Stockholm ska bli en stark litteraturstad krävs rimliga ekonomiska förutsättningar för författare i Stockholm.

Med hänvisning till ovan anförda föreslår jag att kommunfullmäktige beslutar att

1. tillse att samtliga kommunala och privata förskolor och skolor tillhandahåller skolbibliotek
2. samtliga förskolebibliotek även ska tillhanda barnböcker för hemlåning
3. årligen ge samtliga Stockholms elever en bok enligt ovan
4. tillskapa ett ekonomiskt projektbidrag enligt ovan till ideella föreningar som vill arbeta med projektet "Läs för mig pappa"
5. Stockholms grundskolor ska anordna författarbesök minst en gång per läsår
6. kulturförvaltningen och utbildningsförvaltningen ges i uppdrag att ta fram en Stockholmskanon över litteratur som skildrar Stockholm som plats att bo och leva i, både i nutid och historiskt enligt ovan
7. tillskapa en fond som ska bidra ekonomisk till att stärka författarskap i och om Stockholm
8. staden utvidgar arbetet med att skapa en fristad för förföljda författare i Stockholm
9. inrätta skrivplatser för författare i Stockholm enligt ovan
10. kommunstyrelsen uppdras uppvakta regeringen om att utreda möjliga lösningar på författarskapets svåra finansieringssituation.

Stockholm den 30 mars 2009

Roger Mogert